

- **שם המחקר:** שינוי עמדות כלפי אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית - בקרב סטודנטים באקדמיה הלומדים בקורסים הניתנים על ידי קרן שלם ובקרב משתלמי קורסי קרן שלם (בשנה"ל תשע"ז)
- **שנה :** 2018
- **סוג מחקר :** מחקר הערכה
- **מס' קטלוגי :** 196
- **שמות החוקרים:** ד"ר עדי לוי-ורד, יחידת 'מכלול' – מחקר והערכה, קרן שלם.
- **רשות המחקר:** יחידת 'מכלול' - מחקר והערכה, קרן שלם

תקציר מנהלים

מחקר זה נערך על ידי יחידת מכלול – מחקר והערכה, של קרן שלם.

בדו"ח הממצאים הבא, מובאים ומוצגים ממצאי הערכת בחינת השינוי בעמדות כלפי אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית, ביחס לאיכות חייהם, בקרב סטודנטים ומשתלמים, לפני ולאחר השתתפותם בקורסים בתחום המש"ה.

הקורסים שהתקיימו בשנת הלימודים תשע"ז יועדו לשתי אוכלוסיות שונות:

1. קורסים לסטודנטים אשר התקיימו בתוך מסגרות אקדמיות- על מנת להקנות לסטודנטים רקע וידע ממוקדים אודות עולמו של האדם עם מש"ה, יכולותיו, צרכיו והמענים הקיימים כיום לאוכלוסייה זו.
2. קורסי הכשרה אשר יועדו לאנשי צוות (משתלמים) העובדים במסגרות המיועדות לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית- על מנת להקנות לאנשי המקצוע ידע ממוקד אודות צרכים ומענים אפשריים של אנשים מש"ה בתחום עיסוקם.

כלי ההערכה

ששימש בהערכה הנוכחית הוא שאלון (נבנה ע"י 'מכלול') לבחינת עמדות כלפי חייהם של אנשים עם מש"ה. השאלון, אשר הועבר למשתתפים לפני ואחרי הקורסים, כלל שני חלקים:

חלק א' – מספר שאלות רקע

חלק ב' – שאלון עמדות כלפי אנשים עם מש"ה – כולל 24 היגדים הבודקים עמדות בתחומי תוכן רלוונטיים לעולם המש"ה (כגון: תעסוקה, עצמאות, פרטיות, למידה, חברה, זוגיות, השתלבות בקהילה ועוד). שאלון זה פותח על-ידי צוות מכלול בשיתוף גורמים מקצועיים שונים לאחר מספר מגבלות שנמצאו בשאלון שהועבר בשנת תשע"ה. השאלון בנוי על סולם ליקרט בין 6 דרגות, בין 1 (= כלל לא מסכים) ועד 6 (= מסכים במידה רבה מאוד).

מדגם המשיבים

השאלונים מולאו באופן ידני על-ידי הסטודנטים במפגש הראשון והאחרון של הקורסים שהתקיימו בשנת תשע"ז. המרצים העבירו לסטודנטים את השאלונים למילוי ולאחר מכן החזירו אותם לקרן שלם להזנה וניתוח תוצאותיו. השאלון הועבר ב-15 קורסים אקדמיים שהתקיימו במהלך שנה"ל תשע"ז, באוניברסיטאות ומכללות מוכרות בארץ. הוחלט לדגום באופן אקראי כ-5 סטודנטים מכל קורס (אשר מילאו הן את שאלון ה"אחרי" והן את שאלון ה"לפני") ולבצע את הניתוחים הסטטיסטיים רק על המדגם שהוצא מכלל המשיבים. סך הכול נבחרו 71 סטודנטים למדגם הנוכחי (כ-14% מכלל המשתתפים בקורסים).

ממצאים מרכזיים, תובנות והמלצות

בדומה לממצאי שנה"ל תשע"ו, גם ממצאי תשע"ז מעידים כי בעמדות הסטודנטים אשר היו חיוביות בדרך כלל מלכתחילה, לא חל שינוי משמעותי. שוב עולה כי חלו שינויים לטובה אך גם לרעה. השינוי לרעה מקורו כנראה בחשיפה לאוכלוסיית המש"ה, אשר יכולה לעיתים להיות מטלטלת. יחד עם זאת, השוואת ממצאי תשע"ו ותשע"ז והעקביות המתבטאת בהשוואה זו, משקפים את מהימנות כלי המחקר, ואת מהימנות הממצאים.

אחת המסקנות הבולטות שעלו מתוך ממצאים אלו ואף ממצאי השנים הקודמות היא כי יש לבחון מחדש את הערכת השינוי התפיסתי כמדד לתרומת הקורסים. כלומר, סביר מאוד להניח, וכפי שהממצאים מצביעים, שקורס אחד בן 28 שעות אקדמיות, אין ביכולתו לייצר שינויים מרחיקי לכת בתפיסות ובעמדות מושרשות ומבוססות כלפי אוכלוסייה כזו או אחרת. לכן, נראה כי שינוי תפיסתי, במיוחד כאשר הוא נמדד באמצעות שאלונים כמותיים בעלי "רגישות" גבוהה (בשל תוכנם), איננו משמש כאינדיקטור מתאים מספיק לבחינת תרומתם של קורסים עבור המשתתפים בהם. יחד עם זאת, תרומתם של הקורסים ניכרת במגוון מדדים אחרים, כפי שמופיע בדו"חות הערכה של קרן שלם המבוססים על שאלוני המשוב שממלאים משתתפי הקורסים בסוף כל קורס.

המלצת וועדת כוח אדם שדנה בממצאים העלתה כי יש לבצע חשיבה נוספת לגבי מטרות קורסים אלו ובהתאם לגבי המדדים המתאימים ביותר לבחינת תרומתם.

המלצה נוספת שעלתה היא לבטל את שאלוני העמדות, אך במקומם להוסיף לשאלוני המשוב שאלות פתוחות המתייחסות לשינוי שחל בקרב משתתפי הקורסים (ביניהם גם השינוי התפיסתי והעמדות כלפי אוכלוסייה זו).

מילות מפתח

מחקר של קרן שלם, מחקר, הערכה ומדידה, עמדות ותפיסות חברתיות, מטפלים וצוות.

- [לפריט המלא](#)
- [למאגר המחקרים של קרן שלם](#)
- [למאגר כלי המחקר של קרן שלם](#)